

Kabul, Afghanistan. Foto: Ann Törnkvist

3 augusti

Var tredje afghan förmår inte försörja sig själv men nu hoppas regeringen att stora mineralfyndigheter ska sätta punkt för biståndsberoende och fattigdom. Men det krävs övervakning, transparens och god samhällsstyrning för att samarbetet med stora internationella gruvbolag ska vara av värde för det afghanska folket och inte skada miljön.

”Vi uppmantrar er att komma nu. Kom och utforska möjligheterna innan det är för sent!” basunerar gruvministeriet ut på sin hemsida.

Mineralfyndigheter värderade till mellan 6,5 och 19,5 triljoner kronor hoppas kunna finansiera landets ekonomiska upprustning i en tid när biståndsgivare alltmer drar ned på sitt stöd.

De senaste årtiondenas konflikter har gjort det omöjligt att utvinna mineralerna. Staten anser nu denna orörda rikedom vara det viktigaste lockbetet för utländska investeringar. Men utmaningar är många: säkerhetshot, bristfällig eller obefintlig infrastruktur som vägar, järnvägar och el, samt avsaknaden på utbildad och kunnig arbetskraft. Trots detta har företagen ställt sig på kö.

År 2007 förhandlade regeringen med intressenter för att utvinna koppar i Aynak, strax söder om huvudstaden Kabul. Reserven värderades då till 240 miljoner dollar. När kontraktet tilldelades ett kinesiskt företag bemöttes det med anklagelser om korruption från konkurrenterna.

– Det är ett väldigt viktigt projekt för Afghanistan, för hur länge kan landet vara beroende av internationellt bistånd? säger Nasir Ahmed Shah Durrani, ingenjör och biträdande gruvminister.

Gruvan förväntas tillföra den afghanska ekonomin 1,2 miljarder dollar per år. Medan staten förväntas dra in ungefär 300–350 miljoner dollar årligen i royaltybetalningar när produktionen är på topp ska även sysselsättning för runt 5000 personer skapas.

Dessutom har kineserna lovat att bygga ett järnvägsspår som ska förbinda Afghanistan till grannlandet Pakistan i väst, del av ett större planerat nätverk som når hela vägen norrut till Uzbekistan.

Ännu ett kinesiskt projekt är ett kraftverk med installerad kapacitet på 400 megawatt. Hälften av elen kommer att levereras till den afghanska staten som enbart betalar för produktionskostnaden. Allt ser fint ut på papperet, men orosmolnen hopar sig.

– Kontraktet är utan tvekan fördelaktigt för både afghaner och företagen som investerar, så länge villkoren uppfylls och övervakas av det civila samhället, säger Javed Noorani, forskare vid det självständiga afghanska kontrollorganet Integrity Watch Afghanistan, IWA.

– Annars kan utvinningen leda till en kolonisering av gräsrotterna och bli en förbannelse i det långa loppet.

De bosatta i de berörda områdena har stora förväntningar på utvecklingen men varken staten eller företaget har ansträngt sig för att samtala med lokalbefolkningen, enligt kritiker. Detta har lett till att markanskaffningen i Aynak upplevts som smärtsam – projektområdet har utsatts för en del attacker.

Verkställandet av företagets åtagande för en järnväg och ett kraftverk hänger också på om den afghanska staten uppfyller sin roll med att tillhandahålla land. De måste också kunna garantera investerarnas säkerhet.

Projektet har redan försenats av statens beslut att bevara artefakter från ett buddistkloster i området som beräknas vara 1600 år gammalt.

– Kineserna tänker alltid långsiktigt. För dem finns ingen brådska att påbörja projektet. De har etablerat sina rättigheter och har råd att vänta, säger en internationell konsult som inte ville nämnas vid namn i tidningen.

Kopparutvinningen kommer även kräva stora mängder vatten i ett område som redan tvingats genomlida torka flera gånger, säger biträdande gruvminister Nasir Ahmed Shah Durrani. Man befarar nu att grundvattennivån kommer att sjunka ännu lägre.

I dagsläget finns inget avtal mellan staten och företaget om hur miljön ska skyddas. Från statens håll kommer upprepade löften om att man tar miljöskyddet på allvar men det finns i dag endast ett tjugotal utbildade gruvinspektörer i hela landet – “en femtedel av vad som krävs”, enligt en internationell expert som inte ville ge sitt namn. Oron är helt enkelt att staten inte har tillräckligt med kapacitet att besiktiga grubarbetet.

Tanken är att en arbetsgrupp ska tillsättas för att hålla öga på Aynakgruvan, men denna kommer inte vara en självständig myndighet utan istället vara del av gruvministeriet. Vilket leder till att observatörer ifrågasätter dess framtida handlingskraft.

Det internationella samfundet har på olika sätt försökt stärka gruvministeriet. Afghanistan har ansökt om medlemskap till Transparensinitiativet för råämneproduktion, EITI, ett samarbetsorgan som försöker stärka insyn i hur inkomster från naturresurser fördelas.

Det finns också oro över att gruvindustrin ska utvecklas inom ramen för en nedkörd ekonomi. Trots tio års stöd och miljarder dollar i civilt bistånd för återuppbyggnad finns knappt någon industri, ingen produktionssektor och ingen som helst kapacitet att producera dagliga konsumtionsvaror.

Sidoindustrier, som exempelvis metallurgi, som i vanlig ordning skulle främjas av att massiva gruvprojekt sjösätts, är fortfarande i utvecklingskedet. Allt medan det knappt har skett några ansträngningar att utbilda afghanska arbetare både för själva gruvan och de underlevererande och stödande industrierna.

Det stora frågetecknet är därmed inte om den afghanska marken kan grävas upp för dess rikedomar, utan i vems händer dessa rikedomar kommer att hamna? Utländska affärsintressen eller landets sedan länge utsatta befolkning?

Panosinstitutet stöder journalister i utvecklingsländer genom att etablera kontakten med europeiska medier och bistå med översättning.

Aunohita Mojumdar/Panosinstitutet

reportage@arbetarenzenit.se

FLER ARTIKLAR FRÅN KATEGORIN REPORTAGE

[Den leende buddhan](#)

[Kärnkraftsmotståndaren som sågar alternativen](#)

[Kan maten ta slut?](#)

[I väntan på morgondagens krig](#)

[Mineralruschens Afghanistan](#)

För att söka, skriv här oc

• Senaste artiklar

- [Människosläktets ödesfråga](#)
- [Stockholm vs Art of the streets](#)
- [Veckovers: Drottning utan väg](#)
- [Den politiska viljan fattas](#)
- [Priset på vatten i Finakvarter](#)

• Kategorier

- [Analys](#) (11)
- [Bok](#) (33)
- [Christian Values](#) (23)
- [Debatt](#) (40)
- [Film](#) (20)
- [Initierat](#) (1)
- [Inledare](#) (33)
- [Inrikes](#) (89)
- [Intervjun](#) (15)
- [Kolumn](#) (1)